

ljo, bo rodilo sad.« Prva učiteljeva naloga, ko stopi med otroke je, da jih spozna. To delo pa ni lahko. Zahteva celega človeka ter velike zmožnosti opazovanja. To opazovanje je dolgotrajno, ker otrokova duša ni predmet, ki bi ga lahko videli in fotografirali. Otrokova duša se odraža v stotero malenkostnih lastnostih: v vedenju, govorjenju, pisanju, sočustvovanju, prijateljstvu, dobroti itd. Učitelj mora videti vse te lastnosti, si jih zapisovati in iz njih izluščiti otrokov značaj. Ni mi treba poudarjati, da tega ni mogoče izvršiti v 1 tednu ali 1 mesecu. Saj potrebuje učitelj 1 mesec, da pozna vse učence po imenu. Iz tega razloga bi bilo najbolje, če bi učitelj spremljal svoje otroke skozi vseh 8 let. To je prvi razlog, ki govori za učiteljevo službeno stalnost. Z vsakim menjavanjem — zlasti še med šolskim letom — je pretrgana kontinuiteta vzgoje, ker potrebuje novi učitelj zopet dosti časa, da spozna otroke in najde njim primerno metodo. Pedagoškoizobrazbeni razlogi zahtevajo, da ostane učitelj v enem šolskem okolišju čim dalje časa.

Drugi razlog, ki govori za učiteljevo stalnost, je v ozki zvezi z izobrazbenim postopanjem. Za temeljito spoznanje otrokove duše in za vzgojo srca ne zadostuje samo spoznanje otrokovih umskih zmožnosti, temveč predvsem poznanje socialnih razmer, v katerih otrok živi. Vzgojitelj, ne učitelj, mora poznati otrokove starše, njih npravstveno in socialno življenje ter gospodarske razmere, v katerih se nahajajo. Slab je tisti učitelj, ki misli, da je njegovo delo s poukom v šoli končano, in ne najde potrebe, da bi spoznal socialne, gospodarske in kulturne razmere svojega šolskega okoliša. Učitelj se ne sme zapreti med štiri stene, temveč mora med ljudstvo ter spoznati njega ekonomske, socialne in kulturne potrebe. Ni nobena tajna, da so domače razmere eminentne važnosti za duševni razvoj otroka. Dom lahko uspešno podpira ali močno ovira otrokovo vzgojo. Primerne razmere in skrb staršev ugodno vplivajo na vzgojno prizadevanje.

Spoznanje domačih razmer je velike važnosti za pravilno ravnanje z otroki, kakor je spoznanje kulturnih in socialnih razmer šolskega okoliša eminentnega pomena za razmeram primerni izbor snovi. Za spoznanje vseh teh okoliščin je treba dosti truda in časa. To

je drugi razlog, ki govori v prilog učiteljeve stalnosti. Učitelj naj ostane čim več časa na enem in istem službenem mestu, ker mu to omogoča temeljito spoznanje ljudstva in kulturnih socialnih razmer. To spoznanje je odlični faktor pri pravilni izobrazbi in vzgoji otrok.

Se en razlog je, ki govori za uvedbo stalnosti — občutek sigurnosti. Vzgoja in izobrazba zahtevata od učitelja, da živi za svoj poklic. Politično opredeljenje ne bi smelo biti nikoli merilo človeške vrednosti, temveč samo človekovo delo in življenje. Ne kaj si, temveč kako delaš in živiš, je pravo merilo. Prepričan sem, da bi bilo mnogo več doslednih in značajnih ljudi, če bi vedeli, da jih ne sodijo po njihovem prepričanju, temveč po njihovem delu. In to velja še v prav posebni meri za učiteljsko. Učitelj mora biti najprej sam vzgojen in mora biti na jasnem glede svoje delo. Stremeti mora po samoizobrazbi. Za tem bo stremel zopet samo tisti, ki mu je poklic v veselje in srečo. Veselje do poklica pa ne izvira samo iz prirojenih dispozicij, temveč je v veliki meri odvisno od razmer, v katerih učitelj živi. Veliko vlogo ima materialni položaj. Gmotno oskrbljen vzgojitelj bo lahko posvetil vse svoje sile samo svojemu delu. Kruhoborstvo je smrt idealnega dela. K materialni neodvisnosti spada še neodvisnost dela, t. j. stalnost. Učitelj, ki ve, da uživa stalnost na službenem mestu, se bo delo lotil z večjim veseljem in navdušenjem kakor tisti, ki ne ve, kje bo jutri.

Vzgojno delo zahteva občutek popolne sigurnosti. Ne potegujem pa se za stalnost zato, da bi smel učitelj delati, kar bi se mu zljubilo. Ne, stalnost je samo za dobre učitelje, kdor pa je kaj zagrešil, naj ga zadene kazen. Proti takemu učitelju naj se uvede disciplinska preiskava in naj se kaznuje. Tudi zločinu je treba prej zločin dokazati, preden se obsodi. Učitelj, ki je na svojem mestu, naj ostane, kakor dolgo hoče. Za vzgojo je to samo dobro, ker najboljši učitelj je zadovoljen učitelj.

Vse zgoraj navedeno me opravičuje, da zaključim s pozivom, da se za učiteljsko ponovno uvede stalnost na službenem mestu, ker je stalnost najboljša opora uspešnemu vzgojnemu prizadevanju.

KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO

Pred pričetkom pouka

V mesecu novembru se bo pričel na naših kmečkih nadaljevalnih šolah in tečajih zopet reden pouk. Te šole in tečaji so brezdvomno prav velike važnosti za naš kmečki stan, za našo slovensko vas in za preusmeritev gospodarstva na našem podeželju. Vzgoja kmečke mladine v duhu sodobnega napredka, ki zelo zadeva tudi naše kmečko gospodarstvo, je prav danes zelo, zelo potrebna. Vzporedno s to popolnoma praktično življenjsko vzgojo pa je silno aktualna globoka nacionalna vzgoja naših bodočih gospodarjev, vzgoja kmečkega naraščanja v duhu globoke vere v naš narodnostni državni obstoj, vzgoja globokega čustva ljubezni do rodne grude in materinskega jezika. Vse to je danes naloga kmečkih nadaljevalnih šol, ki skušajo v naši vasi ustvariti novo, trdno, neomahljivo in zavredno ter sodobno izobraženo občestvo, katerega član je vsak poedinec na vasi. Le taka vas bo lahko kljubovala vsem raznim idejam, ki prihajajo od vseh vetrov in hočejo zastrupljati osnovne celice našega kmečkega stanu, kot stebra države.

Da pa bo ta vzgoja temeljita, vsestranska, potrebuje kmečki mladenič poleg šole in pouka še nekaj drugega, kar ga bo vzgajalo tudi takrat, ko ne sedi v šoli v šolski klopi. Tak vzgojni činitelj bi bil primeren list, ki bi ga kmečki mladenič čital doma in bi v njem našel vse, kar je za njegov duševni razvoj potrebno, obenem pa nekaj praktičnih naukov, ki so mu potrebni pri vsakdanjem delu v življenju.

Potreba po nekem glasilu je ponekod vznikla sama spontano iz vrst učencev kmečkih nadaljevalnih šol, ki so spoznali in odkrili neko vrzel pri pouku, ker pač ni pravega čtiva, ki bi se lahko uporabljalo v šoli in doma. Tako glasilu naj bi objavljalo poljudno pisane članke estetske, narodnostne, etičnomoralne, za domovinsko ljubeznijo prežete vsebine. Poleg tega pa tudi nekaj strokovnih aktualnih člankov, vesti iz raznih kmečkih organizacij ter kako povest iz kmečkega življenja. Tako urejen list bi brezdvomno ugajal naši kmečki mladini in bi po njem prav pridno posegala. Izhajati bi moral splošno mesečno, pozneje pa štirinajstdnevno ter ne bi smel biti predrag. Če vzamemo za primer »Naš rod«, si lahko ustvarimo sliko, kakšen naj bi bil ta list glede oblike.

Poudarjati moramo še, da bi vse članke pisali učitelji kmečkih nadaljevalnih šol, ki najbolj poznajo psiho in mentaliteto našega kmečkega naraščanja, saj edino učitelj in duhovnik kot inteligenta živita med narodom in delita z njim vse dobro in slabo, vse veselje in tegobe.

Misel po izdaji lista bo treba čimprej realizirati in najti za to primerna sredstva, ki bi jih lahko za prvo silo dale na razpolago gospodarske organizacije kakor tudi kr. banka uprava. Po prebitju prvega leda, bi se list prav lahko pozneje sam vzdrževal.

Drugo aktualno vprašanje naših kmečkih nadaljevalnih šol je okvirni učni načrt, ki je neobhodno potreben. Do sedaj sta veljala kot osnovna učna načrta Gosakov in Jandlov. Vendar sta oba ta načrta lokalna in ne obsegata maksimuma za vse gospodarske enote Slovenije. Okvirni učni načrt mora biti nekaka sinteza vseh lokalnih učnih načrtov posameznih gospodarskih enot, ki jih je v Slo-

veniji več. Iz takega načrta bi si potem posamezniki v okviru svojega delovnega načrta in ozirajoč se na tiste panoge gospodarstva, ki so v tistem okolišju prav aktualne, napravili svoj podrobni učni načrt, ki bi vseboval podrobno izdelane delovne enote, ki ustrezajo gospodarski strukturi pokrajine, kjer deluje. Na ta način bi se vse delo usmerilo v neke smotnejše tere in vsi tiri bi vodili k skupnemu cilju in smotru, ki bi ga predvideval ta skupni okvirni učni načrt.

Kolikor smo informirani, namerava kraljevska banska uprava na vsak način izdati še to leto tak učni načrt in pri sestavi tega načrta bodo sodelovali predvsem tisti učitelji kmečkih nadaljevalnih šol, ki imajo že večletno prakso. To akcijo kraljevske banske uprave pozdravljajo vsi učitelji kmečkih nadaljevalnih šol, ki zasledujejo pri svojem delu skupen in enoten cilj.

Tretji važen problem je šolska obveznost za te šole. Zaradi šolske obveznosti so mneneja zelo različna. So za splošno obveznost, tudi za lokalno splošno obveznost itd. Pri teh različnih mnenjih pa je vendar ena skupna misel, ki obstoja v tem, da so kmečke nadaljevalne šole zelo potrebne in so edina možnost nadaljnje izobrazbe tiste kmečke mladine, ki nima možnosti, izobraževati se v raznih strokovnih kmetijskih šolah. Pri vsem tem pa moramo doseči to, da bi vsak kmečki fant, ki bo prevzel doma posestvo, brezpogojno moral obiskovati dvoletno kmečko nadaljevalno šolo. S tako uzakonjeno obveznostjo, ki ne bi smela poznati tolerance, bi dosegli dvojno:

1. vsaka večja vas bi dobila na ta način svojo kmečko nadaljevalno šolo;

2. na kmečkih domovih bi gospodarili mladi gospodarji, ki bi bili strokovno usmerjeni v tok sodobnega modernega gospodarstva, obenem pa bi bili idejno in narodno trdno vzgojeni in bi na ta način tvorili novo vaško občestvo, ki ga danes zahteva tudi duh časa.

Taka obveznost bi bila neka kompromisna rešitev vseh struj in vseh načinov, kakor si ga zamišljajo razni poborniki nadaljevalnega šolstva, in na ta način bi vzgojili vse gospodarje, bodisi tiste, ki prevzamejo posestvo doma, bodisi, da se priženijo drugam.

Obstoja še četrto važno vprašanje, ki se pa tiče učiteljevega dela. Delo na teh šolah je silno naporno in zahteva od učitelja poleg strokovnega znanja tudi dosti napora. Zato je honorar, ki ga prejema učiteljstvo za to delo, zelo skromen. Brezdvomno bi se moral honorar dvigniti in sicer od sedanjih 15 din od ure vsaj na 20 din, tako, da bi učiteljstvo za svoj trud dobilo primerno plačilo. Z ozirom na vsesplošno korist, ki jo ima naš narod, še večjo pa naše narodno gospodarstvo od teh kmečkih nadaljevalnih šol, kjer se vzgaja za svoje poklicno delo in življenje naš kmet kot producent na svoji zemlji, bi taka malenkostna žrtev ne bila pretirana.

Učiteljstvo kmečkih nadaljevalnih šol pričakuje, da bodo vsi ti aktualni problemi naše kmečke nadaljevalne šole našli razumevanje povsod, zlasti pa pri kraljevski banski upravi, ki je temu pokretu zelo naklonjena in tudi voljna žrtvovati za vzgojo našega

kmečkega naroda marsikaj. To šolstvo bo prerodilo našo vas, s tem naš narod in učvrstilo narodno miselnost, okrepilo čut domoljubja in utrdilo ljubezen do rodne grude in

Opozorilo na knjižnico

V tekočem solarnem letu se je izvežbalo na novo precejšnje število učiteljev za vodstvo in pouk na kmečkih nadaljevalnih šolah. Napoveduje se, da bo število teh šol v tekočem šol. letu precej naraslo. Kako velikega pomena je taka šola na podeželju, se je že marsikje poudarjalo, utemeljevalo in dokazovalo. Prav eminentnega pomena pa je tudi za učiteljstvo samo. S to šolo pride mnogo bolj v stik z ljudstvom, domačnost; ljudstvo upošteva in spoštuje učitelja.

Mnogokrat pa je učitelj, ki ustanovi in poučuje na kmečki nadaljevalni šoli, v stiski zaradi gradiva in predavanj. V tem oziru mu je v veliko pomoč banovinska knjižnica kmečkih nadaljev. šol, ki obsega nad 120 strokovnih knjig v slovenskem, srbohrvatskem, češkem in nemškem jeziku. Te knjižnice se nekateri učitelji prav pridno poslužujejo.

Odbor kmečkega nadaljevalnega šolstva pa izdaja tudi knjižnico kmečke mladine. Dosedaj so izšle tri brošure; četrta je v pripravi. Prvi zvezek: Zlati nauki o gnojenju je pošel in ga bo treba ponatisniti. Ker pa je izdala letos Kmetijska zbornica svoj 2. zvezek poučnih spisov pod naslovom: Hlevski gnoj in gnojnica, ureditev gnojšč in gnojničnih jam, priporočam kmečkim nadaljevalnim šolam, da segaajo po tej knjižici. Knjigo je spisal inš. Suhadolec in je pisana poljudno z aktualno vsebino. Naroča se pri tajništvu Kmetijske zbornice, dobi se pa tudi v Učiteljski

materinskega jezika. Vsa ta čustva so danes silno potrebna našemu kmetu, ki bo tudi dober in zaveden gospodar in državljan.

Kolar Vilko.

knjižarni. Ta brošura v splošnem nadomešča preje omenjene Zlate nauke.

Drugi zvezek naše knjige z naslovom Reja goveje živine, ki jo je sestavil naš tovariš Gosak, pa je močno razširjena po šolah zlasti tam, kjer delujejo kmečke nad. šole. Snov je tako poljudno in vsestransko obdelana, kakor se pač da v mali brošuri, da jo lahko s pridom uporabljaja vsak kmetovalec.

Tretji zvezek z naslovom: O obdelovanju njivske zemlje, je pravkar izšel. Snov za ta zvezek je sestavil ing. Simonič, znan po aktualni knjigi: Poljedelstvo.

Lansko leto je izšla izpod peresa viš. svetnika Jožeta Krošla brošura: Kmečka izobrazba. Znani organizator kmečkega in gospodinj-skega nadaljevalnega šolstva je v tej brošuri podal poleg nekaterih statističnih podatkov važne napotke za sistematično delo na naših šolah v pogledu kmetijstva.

Navedene brošure so namenjene v prvi vrsti kmečkim nadaljevalnim šolam. Zelo važen pripomoček pa so in bodo pri praktičnem gospodarskem znanju na više organiziranih šolah. Prav tako se lahko s pridom uporabljajo na meščanskih šolah s kmetijskim značajem.

Vse navedene brošure se naročajo na V. meš. lj. šoli v Ljubljani (Upr. lj. š. Ljubljana-Barje), kjer posluje tudi knjižnica kmečkega nadaljevalnega šolstva za dravsko banovino.

Tit Grčar.

Milica Stupan:

Šolske kuhinje

(Konec.)

12. Krompirjeva juha z ječmenčkom ali rižem.

Za 50 oseb potrebujemo:

1 kg ječmenčka št. 4 po din 11,—	„ 11,—
1/2 kg masti po din 25,—	„ 6,25
16 kg krompirja po din 1,50	„ 24,—
1/2 kg moke 00g po din 9,—	„ 2,25
1/4 kg čebule po din 2,—	„ 0,50
1/4 kg soli po din 1,50	„ 0,40
1/2 litra kisa po din 4,—	„ 2,—
česen, timijan, lovor, kumina, poper	„ 1,—
	din 47,40

47,40 din : 50 = 0,94 din

Krožnik te krompirjeve juhe stane torej samo 94 par. Če bi vzeli sam krompir, bi juha premalo izdala, zato dodamo ječmenček, da je jed bolj tečna in okusna. Še bolje pa je, če vzamemo namesto ječmenčka riž ali pa testenine. Jed je potem samo za malenkost dražja.

Priprava: Krompir narežemo na krahle in ga pristavimo v velikem loncu obenem z drobnim naseklanim česnom, lovorjevimi listi, kumino in timijanom ter pustimo vreti. Ko je že krompir skoraj mehek, vsujemo vanj oprani ječmenček ali riž in kuhamo dalje. (Ječmenček najbolje namočimo prejšnji dan.) Čebulo opravimo na masti svetlorumeno, posujemo z moko, ki jo pustimo zarumeneti, zmeeamo vse skupaj, ko je mehko, solimo in dodamo poper.

13. Pljučka s krompirjem.

Za 50 oseb potrebujemo:

3 kg govejih pljučk po din 8,—	„ 24,—
16 kg krompirja po din 1,50	„ 24,—
1/2 kg čebule po din 2,—	„ 1,—
1/2 kg masti po din 25,—	„ 6,25
1/4 kg moke 00g po din 9,—	„ 2,25
1/4 kg soli po din 1,50	„ 0,40
česen, lovor, timijan, poper	„ 2,—
1/2 litra kisa po din 4,—	„ 2,—
	din 61,90

61,90 din : 50 = 1,23 din

Krožnik te jedi stane torej din 1,23. Seveda so boljše telečja in svinjska pljučka, a tudi goveja so prav okusna.

Priprava: Krompir olupimo, narežemo na krahle in pristavimo v velikem loncu. Dodamo česen, lovor in timijan in pustimo vreti. Medtem pljučka snažno operemo in narežemo surova z mesoreznicco (strojčkom za faširanje). Ko je krompir že napol mehek, dodamo pljučka in pustimo oboje do mehkega vreti. Drobnorezno narežemo čebulo opravimo na masti svetlorumeno, potresemo z moko, ki jo pustimo zarumeneti in damo nato v veliki lonec. Končno še solimo, kisamo in popramo.

14. Vampi s krompirjem.

Pripravimo jih tako kakor pljučka, samo da skuhamo vampe posebej, ker potrebujejo več časa, preden so mehki. Ko so kuhani, jih šele narežemo z mesoreznicco in dodamo krompirju. Vse drugo vzamemo tako kakor pri pljučkih, samo namesto popra dodamo papriko.

Vampi so sicer dražji kakor pljučka, a ker so bolj izdatni, jih lahko vzamemo pol kilograma manj. Če torej vzamemo namesto 3 kg pljučk 2 1/2 kg vampov, stane krožnik vampov približno toliko kakor krožnik pljučk.

15. Segedinski golaž s krompirjem.

Za 50 oseb potrebujemo:

1 kg mastne svinjine po din 18,—	„ 18,—
3 kg kislega zelja po din 4,—	„ 12,—
14 kg krompirja po din 1,50	„ 21,—
1/2 kg čebule po din 2,—	„ 1,—
10 dkg masti po din 25,—	„ 2,50
1/2 kg moke 00g po din 9,—	„ 2,25
15 dkg soli po din 1,50	„ 0,25
paprika, timijan, česen, lovor	„ 2,—
	din 59,—

59 din : 50 = 1,18 din

Krožnik tega segedinskega golaža stane torej din 1,18. Ker vzamemo 1 kg mastne

svinjine (zajca ali kak drug masten kos), potrebujemo samo 10 dkg masti, samo toliko, da lahko oprazimo meso.

Priprava: Krompir olupimo, narežemo na krahle, solimo in pristavimo v velikem loncu. Kislo zelje skuhamo posebej in mu dodamo nekaj strokov na drobno stolčnega česna, lovorjeve lističe in timijan. Ko je oboje, krompir in zelje že mehko, primešamo zelje krompirju v veliki lonec. Medtem razbelimo v prežigalki mast, dodamo čebulo, ki jo pustimo zarumeneti, nato pa na drobne koščke narezano ali še bolje faširano svinjino in jo dušimo do mehkega. Nato jo potresemo z moko, ki jo pustimo zarumeneti in damo vse skupaj v veliki lonec. Dodamo žlico sladke paprike, potrebno vodo in pustimo zavreti.

16. Mlečna kaša.

Za 50 oseb potrebujemo:

3 1/2 kg prosene kaše po din 8,—	„ 28,—
10 litrov mleka po din 2,—	„ 20,—
1/2 kg krist. sladkorja po din 13,50	„ 6,75
1 zavitek cimeta	„ 2,50
20 dkg soli po din 1,50	„ 0,30
	din 57,55

57,55 din : 50 = 1,15 din

Krožnik te sladke, okusne »otroške paše« stane torej din 1,15. Mlečna kaša je sicer bolj »lačna« jed, a ker jo imajo otroci tako zelo radi, storimo dobro, če jim jo čim večkrat skuhamo.

Priprava: Kašo snažno operemo, odstranimo vsako črno zrnce, ki napravi kašo grenko, vkuhamo kašo v mleku, dodamo sladkor in cimet in dolijemo vode, kolikor je še manjka. Pridno je treba mešati, ker se kaša hitro zamasi.

Prav na isti način pripravimo mlečni riž, ki je pa danes, ko je riž tako drag in ga še ni dobiti, za šolske kuhinje predraga jed. Če računamo kilogram riža samo po 14 din, stane krožnik mlečnega riža din 1,56.

17. Jabolčna juha s kašo.

Za 50 oseb potrebujemo:

3 1/2 kg prosene kaše po din 8,—	„ 28,—
6 kg jabolk po din 2,—	„ 12,—
1/2 kg krist. sladkorja po din 13,50	„ 6,75
15 dkg soli po din 1,50	„ 0,25
zmet cimet in stolčni klinčki	„ 2,—
1/2 kg masti po din 25,—	„ 6,25
1/4 kg moke 00g po din 9,—	„ 2,25
	din 57,50

57,50 din : 50 = 1,15 din

Krožnik te juhe, ki ima zelo prijeten, kislast okus, stane torej din 1,15. Ta jed je zelo priporočljiva tedaj, če dobi šolska kuhinja v dar jabolka, ki jih hočemo porabiti. Če nimamo kaše, vzamemo lahko tudi ječmenček ali pa še bolj riž. Če imamo več jabolk, jih lahko več dodamo, a če so kisla, moramo dodati tudi več sladkorja.

Priprava: Kašo snažno operemo, odstranimo črna zrna, jo vkuhamo v vrelo vodo v velikem loncu, solimo in skuhamo do mehkega. Jabolka olupimo, narežemo na krahle in skuhamo posebej s sladkorjem, cimetom in klinčki. Ko je vse mehko, zmeeamo v velikem loncu. V prežigalki napravimo svetlorumeno prežganje iz moke in masti, vsujemo v veliki lonec, dolijemo potrebno vodo in pustimo vse skupaj še enkrat zavreti.

18. Buče s krompirjem in fižolom.

Za 50 oseb potrebujemo:

7 kg buč po din 2,—	„ 14,—
8 kg krompirja po din 1,50	„ 12,—
2 kg fižola po din 5,—	„ 10,—
1/2 kg masti po din 25,—	„ 6,25
1/2 kg moke 00g po din 9,—	„ 2,25
1/2 kg čebule po din 2,—	„ 0,50
1/4 kg soli po din 1,50	„ 0,40
1/2 litra kisa po din 4,—	„ 2,—
čebula, lovor, timijan	„ 1,—
paprika, kumina in poper	„ 1,—
	din 49,40

49,40 din : 50 = 0,98 din

Kročnik te jedi stane torej 98 par. Ta jedilnik bo v šolskih kuhinjah izjemoma morda v začetku novembra na vrsti, če bi dobili kje prav poceni ali celo zastoj se buče na razpolago. Ta jed je zelo okusna in tečna, ker dodamo fižol. Lahko jo pa seveda napravimo še bolj okusno, če dodamo nasekljan peteršilj, nestršana jabolka, smetano ali paradiznike.

Priprava: Buče olupimo, nstrgamo na rezance in pristavimo z malo vode in kumine v velikem loncu. Pustimo jih vreti do mehkega. Krompir olupimo in narežemo na krljce ter skuhamo posebej, nato mu dodamo timijan, lovor in česen. Tudi fižol skuhamo posebej. Ko je vse mehko, zmešamo v velikem loncu. Razbelimo mast, damo v njo eno drobno narezano čebulo, pustimo zarumeneti, potresemo z moko in napravimo prav svetlo prežganje, ki ga dodamo ostalemu. Končno

še kisamo, dodamo sol, papriko in poper in dolijemo potrebno vodo.

S tem je končana vrsta teh jedilnikov, ki so vsi preizkušeni. Vsi so namenjeni za množinsko kuhanje, predvsem za šolske kuhinje, in so sestavljeni tako, da ne stane kosilo povprečno več kakor din 1,10 (po mariborskih cenah na drobno v začetku oktobra leta 1940.). Ker so namenjeni predvsem za šolske kuhinje, ki obratujejo večinoma od novembra do aprila, torej v času, ko ni sveže površine na razpolago oziroma je predraga, upoštevajo samo ona živila, ki jih je v tem času zlahka dobiti. Kljub temu pa niso enolični in nudijo dovolj izbire. Vsi so sestavljeni tako, da so tečni in okusni, in če se kuha točno po navodilu, se jih lotijo otroci res z veseljem in slastjo, da jih je veselje gledati.

Stanarina in drvarina

Z zakonom o ljudskih šolah je določeno, da pripada učiteljstvu naturalno stanovanje oziroma stanarina. Zakonodavec je določil, da so naturalna stanovanja obvezna za deželo in sicer jih mora biti v roku 6 let (do 5. decembra 1935.) toliko, kolikor je oddelkov na šoli. Ta določba je velike važnosti za vasi, kjer je učiteljstvu težko ali celo nemogoče najti primerno stanovanje. Na žalost se še do danes ni uredilo vprašanje naturalnih stanovanj, ker jih krajevni šolski odbori niso dozdali. Na deželi še vedno manjkajo naturalna stanovanja in mora učiteljstvo mnogokrat stanovati v nezdravih, vlažnih in nehygieničnih stanovanjih v kmečkih hišah. Nihče ne omalovažuje kmečkih hiš, toda dejstvo je, da ne ustrezajo današnjim higienskim zahtevam. Edino primerne so na vasi hiše trgovcev, gostilničarjev in boljših obrtnikov in kmetov, v mnogih vseh pa tudi teh ni. V vasi, v kateri sem pred leti služboval, ni bilo niti trgovca niti gostilničarja ali obrtnika in vseh 11 hiš ni premoglo prostora, kjer bi mogle učiteljskim razmeram primerno stanovati. Zato je umestno, da skrbni prosvetna oblast, da se na vseh sezida zadostno število učiteljskih stanovanj. Z novo uredbo je sedaj urejeno vprašanje velikosti stanovanj. Osnovno stanovanjsko načelo pa mora biti, da bodi vsak stanovalec v svojem — četudi malem — stanovanju sam, neodvisen in nemoten. Od tod ljudska želja po lastni hiši, kjer »lahko delaš, kar hočeš«.

Za mesta in večje kraje določa zakon stanarina namesto naturalnih stanovanj. Ta določitev je razumljiva, ker je v večjih krajih lažje dobiti stanovanje kakor na vasi. Često nastanejo tudi tukaj težkoče, ki jih je pa vendarle lažje prebroditi kakor na deželi. Zakon določa sledeči pavšal za stanovanje: na vasi din 150.—, v trgih in mestih din 200.—, v banovinskih mestih din 300.—. To stanarino prejema učiteljstvo ne glede na zakonsko stanje (samci in poročeni). Za stanovanjske razmere samskega učiteljskega pavšal zadostuje, v nobenem primeru pa ne za poročeno učiteljstvo. Nihče ne more zanikati, da mora (ne more!) imeti poročen učitelj večje stanovanje. Imeti mora vsaj 3 prostore (2 sobi, kuhinjo in pritlikline). S pripadajočo stanarino je mogoče nabaviti 1 stanovanjski prostor. To se pravi, da bi moralo dobiti poročeno učiteljstvo večjo, stanovanjskim potrebam ustrežajočo stanarino. Poročeno učiteljstvo bi moralo prejemati za svoje razmere sledečo stanarino: na vasi din 300.—, v trgih

in manjših mestih din 400.—, v večjih mestih din 600.— do din 800.—. Ta stanarina bi bila primerna. Zakonodavec bi vendarle moral napraviti razliko med stanarino, ker je jasno kot beli dan, da potrebuje poročen učitelj večje stanovanje, za katero mora tudi več plačati.

Dotakniti se moram še vprašanja drvarine. Učiteljstvo je prejelo prej drva v naturi in sicer samsko 4,5 m³ in poročeno 9 m³. Krajevni šolski odbori so dajali zadnja leta polovično količino, t. j. 2,75 oz. 4,5 m³. Ko je prevzela šolski proračun banovina, je izpremenila drvarino v pavšal, ki znaša za samsko učiteljstvo din 300.— in za poročeno din 600.— letno. V začetku je banovina plačevala ta pavšal četrtletno, sedaj pa ga plačuje mesečno. Mesečna doklada znaša za samsce 25 in za poročene 50 dinarjev.

Ta pavšal nikakor ni pravičen. Prvič moram poudariti, da so cene drv zelo različne: v enem kraju so drva cenejša, v drugem dražja. Tako so stala do lanskega leta v gozdnih predelih 50—60 din, drugje pa 70—90 dinarjev za kubični meter. Drugič je ostal pavšal neizpremenjen, dočim so se cene za drva zvišale za 50—100%. Na Dolenjskem so stala lani bukova drva la 50—60 din, letos jih ni dobiti pod 120 din (100%). Lansko leto si je lahko nabavil učitelj v gozdnih pokrajinah za svoj pavšal 5—6 m³ oz. 10—12 m³, letos pa samo 2,5—2,7 oz. 5—5,5 m³. Prekalkulirajmo, koliko stane kurjava za samsko oziroma poročeno učiteljstvo v današnjih razmerah. Samci, ki kurijo samo 1 prostor, rabijo mesečno povprečno 1/2 m³ = 6 m³ letno. (Ta račun velja povprečno, ker v resnici se kuri v stanovanjskih prostorih samo v zimskih mesecih, ki jih pa zaradi računa ni tako lahko opredeliti. Povprečno se rabi za 1 prostor 5 do 6 m³.) Pavšal bi torej moral znašati šestkrat 115 din = 690 din letno ali 57 din mesečno. Poročeno učiteljstvo rabi za ogrev enega stanovanjskega prostora isto kakor samsko učiteljstvo, t. j. 6 m³. Za kurjenje v kuhinji se računa povprečno mesečno 1/4 m³, t. j. 9 m³ letno. Skupaj torej 14 m³. Pavšal bi torej moral znašati 14 × 115 din = 1610 din letno, ali 133 din mesečno. Dejanske razmere bi torej zahtevale, da bi se zvišal pavšal za samsko učiteljstvo na ca 50 din in za poročeno na 130 din mesečno.

Umestno bi bilo, da bi se te naše upravičene zahteve vzele v pretres in bi se nam doledili današnjim zahtevam ustrežajoča stanarina in drvarina.

Potreba racioniranja prodaje življenskih potrebščin

Vsem so nam še v spominu ogromne količine vseh življenskih potrebščin, ki so bile na razpolago pred pričetkom vojne, t. j. pred 1. septembrom 1939. Še v lanskih zimskih mesecih ni bilo čuti na trgu pomanjkanja blaga. V mescu juliju letošnjega leta pa je pričelo blago pohajati. Najprej je zmanjkala moka in to v času, ko je končala žetev in je prišla na trg nova pšenica. Proti pričakovanju pa ni bilo dobiti ne pšenice in ne moke. Pričela se je prava borba za moko in kruh. Pomanjkanju moke je sledilo pomanjkanje olja in sladkorja. Ljudje so hodili dan za dnem z majhnimi steklenicami od trgovine do trgovine, kjer se deli olje kakor zdravila v lekarnah — malo in drago. Zadnje mesece pa ga sploh ni bilo dobiti niti kapljice. Nič boljše ni bilo s sladkorjem, ki so ga trgovci prav tako dajali samo po četrt kilograma, nazadnje pa je sploh izginil. Isto se je dogajalo pri drugih potrebščinah: masti, volni, rižu, drvu.

Vzroki za te abnormalne pojave so materialne in psihološke narave. Res je, da je bila kmetijska kakor industrijska produkcija manjša; prva zaradi pomanjkanja delovnih moči, druga pa je bila ovirana zaradi dobave surovin. Vendar se produkcija ni zmanjšala v toliki meri, da bi upravičeno ne bilo nobenega blaga. N. pr. pridelek pšenice znaša v letošnjem letu 15.545.657 q, dočim je znašal lanski pridelek 23.488.356 q in je torej za 33 odstotkov manjši. Ako računamo, da porabi 1 prebivalec povprečno 175 kg pšenice ali 142 kilogramov moke letno, tedaj bi se smela potrošnja zmanjšati za 42 kg letno ali 3,5 kg mesečno. O kakem pomanjkanju pa bi ne smelo biti govora. Isto je s produkcijo olja in sladkorja. Normalno potrebuje naša država 16 milijonov ton olja letno. Domača produkcija bo znašala po približnih cenitvah 12 milij. ton, iz Bolgarije pa bo Prizad uvozil 5 milij. ton, t. j. 17 milij. ton, kar bo zadostovalo za normalno potrošnjo. Sladkorna produkcija bo zadostovala za pokritje potrošnje. Tudi pridelek masti ne bo manjši, ker je letos izredno dobro obrodila koruza, ki je najvažnejša hrana šepharjev.

Kar se tiče materialne strani se ni bati pomanjkanja. Razloge pomanjkanja moramo iskati drugje. Ti so psihološke narave. Iskati jih moramo na strani producentov in konsumentov. Znani so primeri, da so imeli producenti polne zaloge, a blaga niso hoteli prodajati — iz spekulacije. Mnogi so na ta način dobro zaslužili. Sami izračunajte, koliko znes dobiček spekulanta, ki je imel v skladišču več vagonov moke in se je cena med časom dvignila za 1 ali celo več dinarjev pri kilogramu. Zadnji čas je posegla vmes oblast in strogo kaznovala take spekulante, ki so prikrivali zaloge zaradi dobička. Banovina Hrvatska jih pošilja v Dolnji Lapac, naša pa v Koprivnik pri Kočevju in Stari trg ob Kolpi. Nikakor pa ne smemo metati vs trgovce v en koš, saj je med njimi večina poštenih. Nihče ne more zahtevati, da bi trgovci ne smeli imeti pri blagu običajnega dobička, obsojanja vredni so le tisti, ki jim ni mar ljudska potreba in beda in ki jim je tuje vsako poštenje in socialni čut ter poznajo edino le — svoj dobiček. Take, na račun ubožanega ljudstva obogatele spekulante, bi morala oblast eksemplarično kaznovati, v hujših primerih z robijo in zaplenjenjem premoženja. Ali ni vnebovpijoči greh, ko čaka verižnik pri polnih zalozah na višje cene, medtem ko otroci delavskih in siromašnejših slojev gladujejo in zmrzujejo. Ta naša kruha potrebna mladina nam mora biti vedno pred očmi, ko presojamo take proti družbi zagrešene zločine.

Drugi nič manjši razlog pomanjkanja življenskih potrebščin je »strah pred pomanjkanjem«. Ljudstvo je do najvišje mere živno napeto. To so izrabili spekulanti in vojni dobičkarji, ki so »razglasil«, da bo zmanjkalo ta in ta predmet — in ljudje so se zanj dobesedno trgali, kot bi bil zastoj. Ni čudno, da je blaga zmanjkalo. Ljudje so kupovali preko mere in se zalagali. Dobro in koristno je, če si ljudje oskrbijo zaloge; škodljivo je le, da si jih lahko napravijo samo eni, drugi pa si jih ne morejo, ker nimajo sredstev. Eni so si napravili toliko zalog, da za druge ni preostalo nič več. Zaloge so si napravili samo

premožnejši sloji, ker je za to potreben — denar. Delavci, nameščenci in manjši obrtniki ter viničarji si niso mogli oskrbeti zalog, ker jim prejemki zadostujejo komaj za sproti in »živijo iz rok v usta«. Tako je kopičenje živil imelo dve slabi posledici: prvič je prekomerno povpraševanje nesorazmerno dvignilo cene; drugič je prekomerno kupovanje bogatejših slojev izpraznilo zaloge, da niso mogli dobiti revnejši sloji za visoke cene najvažnejših življenskih potrebščin niti za dnevno preživljanje. To dejstvo dovolj jasno govori, da bo treba nekaj ukreniti, hitro in energično, da se reši naše abnormalno gospodarstvo. V prvi vrsti pride v poštev racioniranje življenskih potrebščin. Ban naše banovine g. dr. Natlačen je izdal 8. oktobra tozadevni razpis vsem sreskim načelstvom, ki glasi: »Da bi se kupovanje življenskih potrebščin normaliziralo in da se ne bi nekaterniki na škodo splošnosti zalagali čez svojo redno potrošnjo ter s tem odtegovali blago potrebam splošnega konsuma, odrejam: 1. Producenti in trgovci morajo svojim strankam racionirati prodajo blaga v količinah, kot to ustreza njih dosedanjim potrebam, ki so jo krili pri tistem procentu ali trgovcu. 2. Konsumentom, ki niso stalni odjemalci, se prodaja blaga tudi racionira in sicer primerno količinam, s katerimi razpolaga producent ali trgovec, upoštevajoč pri tem dobo, v kateri bo mogel nabaviti novo blago. 3. To racioniranje se nanaša na vse predmete, ki spadajo ali bodo spadali pod kontrolno cen. 4. Trgovci ne smejo razširjati med nakupovalce vesti, da bo nekega blaga zmanjkalo ali da se bo podražilo, in s tem navajati na prekomeren nakup.«

Ako se bodo vsi producenti oz. trgovci pošteno in objektivno držali gornjih navodil, bo v trgovini kmalu nastal red. Ta ukrep nam zopet zgovorno priča, da bi morala oblast slično naredbo izdati takoj, ko so se v gospodarstvu pojavile prve motnje, najbolje takoj v začetku vojne. Ni bil umesten nasvet, da naj si ljudje delajo zaloge, ker je bilo pričakovati, da bo sledil prekomeren nakup in z njim podražitev in pomanjkanje blaga. In res je šlo to pot. Ne verujem niti v učinkovitost slednje naredbe, ker jo bodo trgovci mogli izrabljati. Prijateljskim strankam bodo lahko vedno dali več, češ toliko so jemali prej. V mestu si pa zopet pomagajo s tem, da

Narod ima siguren občutek za vse ono, kar je zdravično. Ni le slučajno, da se ravno pri nas popije toliko bele kave. Naše gospodinje jo vedo mojstrsko pripraviti. Naravno, s »Kolinsko« to vedno dobro uspe.

hodijo ljudje od trgovine do trgovine in kupujejo vsako količino, ki jo dobijo. Reveži si seveda tega ne morejo privoščiti. Edino učinkovito in pravično bi bilo racioniranje življenskih potrebščin in izdaja istih na karte; n. pr. mast, olje, moka, sladkor, meso, milo itd. Na ta način bi odpadlo vsako kopičenje življenskih potrebščin in porazdelitev bi bila enakomerna. Samo s tem ukrepom, če ne bo prišel prepozno, bo uveden red v gospodarstvu.

Upamo in želimo, da bo oblast v polni meri zaščitila šibkejši sloj prebivalstva ter mu omogočila dostojno življenje. S tem si bo pridobila zaupanje ljudstva.

UČITELJSKI POKRET

Veljavnost statističnih izsledkov

Mnogokje in ne samo med učiteljstvom se tretirajo izsledki, ki jih kažejo razprave iz področja sociologije, biologije, ekonomije itd. in ki so obdelane z različnimi statističnimi merili, z omalovaževanjem in predpostavljanjem lastnih, popolnoma intuitivno pridobljenih dejstev na ta, številčno dokazana in izkustveno pridobljena. — To nas ne sme čuditi, če manj smemo pri tem sami na isti način ocenjevati bodisi svoja ali druga raziskavanja, ker s tem že vnaprej pokažemo popolno neznanje in tudi hoteno zapiranje oči pred vsi spoznanji statistične teorije kakor tudi prakse. V zadnjih desetletjih je statistika napravila naravnost zmagoslaven pohod v vseh področjih človeškega ustvarjanja in, če bi si sedaj kdo usodil in ji jemal mesto med vedami kakor tudi pridobljeni položaj v vsakdanjem življenju, bi bil le podoben človeku, ki še vedno misli, da povzamemo primer iz današnjega sveta, napadati z golimi meči množice tankov in aeroplanov. Tako nesodobno bi se izobličilo njegovo gledanje sveta in prav tako zastarel bi bil on sam.

Seveda ni statistika tako enostavna veda, kakor nam je lahko čitati po naših slovarjih tujk, kjer je zapisano, da je to veda, ki skuša s številkami izraziti razne pojave. Tak način gledanja seveda vara marsikoga, naj bo čitalca ali avtorja, in je s tem že podan tudi oni lahkotni prezir nad številčnimi podatki, ki ga marsikdaj izraža povprečen čitatelj nad statističnim delom. Kajti, če so že vnaprej izpodkopani temelji resnemu delu, tedaj tudi delo samo ne more obveljati. To še posebno obvelja v statističnih razpravah.

Poleg tega je važen temelj v statističnih obdelavah material sam, na podlagi katerega se gradi celotno delo. Pravi in resnični podatki nam šele pokažejo ob poznejši obdelavi točno in resnično sliko. Nam ni potrebno, da bi take podatke namerno izpremenjene pridobili, ker naše delo ne služi morebiti kakim vnaprejšnjim naročenim in plačanim miselnim konstrukcijam, temveč ima namen, končno dobiti resnično sliko onega življenja naše mladine, ki bi morala biti že zdavnaj po za to poklicanih preiskana in tudi javnosti nepristransko prikazana. Ker ob nepristranskem prikazovanju je možno, ponavljam, edino možno, najti tudi sredstva, ki bi neprilike lahko odstranila.

Večkrat se prigovarja statističnim izsledkom, češ da so zbrani in izdelani na podlagi maloštevilnega materiala in da zaradi tega ne morejo biti točni niti se ne smejo posplošiti. Vendar tako gledanje temelji le na pomanjkljivem spoznavanju osnov statistike same. Vsakdanji razum nam pove, da je nemogoče zajeti celotni kolektiv, n. pr. ves narod, skupino, sloj itd., in da to tudi ni potrebno. Glavni razlog takim prigovorom pa je še, da večina ne pozna verjetnostnega računa te važne posebne discipline v splošni matematiki in obnem bistva matematične statistike. Marsikdo bo pa pri tem zaključeval, če je statistika samo verjetnost, potem je njena dokazljivost še manj točna in zanesljiva in so njeni izsledki zelo problematični. Toda temu ni tako in znak je, da se tu zamenjujeta dva pojma verjetnosti: matematične verjetnosti in one vsakdanje, iz običajnega življenja brez pregleda celotne skupnosti vzete, recimo vulgarne verjetnosti. Matematična ver-

jetnost temelji na zakonu velikih števil, ki so ga temeljito obdelali veliki matematiki kot Poisson, Laplace, Gauss in dokazali, da se pri velikem številu nekih pojavov srednji ali povprečni največkrat ponavljajo, a ekstremni v obeh smereh najmanj. Ta zakon velikih števil velja tudi v statistiki in posebej še v variacijskem računu, ki se zaenkrat največ v naših razpravah uporablja. Če sedaj pri svojih raziskovanjih opiramo svoje izsledke na številčna dognanja iz kolektivov, ki so obdelani s statističnimi metodami in obnem še reprezentativni izseki iz celotne družbe, potem nam ne karakterizirajo le kolektiva, iz katerega so izračunani, temveč se lahko posplošijo z vsemi dodanimi mejami za verjetnost nastopanja na celotno družbo.

Predpogoj čitatelev statističnih razprav je, da se sami najprej poglobe v statistično teorijo, da spoznajo temelje, na katerih je zgrajena vsa solidna statistična stavba, in šele nato bodo znali ceniti vrednost takih del. V nasprotnem primeru bodo enaki ljudem, ki nihajo med dvema skrajno nasprotnima mnenjema o statistiki in sicer med apriorno odklonilnim: vsaka statistika je laž, in apriorno pritrdilnim: vsaka številka je statistika. Da tako gledanje ne more voditi k pravilni oceni nekega dela, še manj pa k delu samemu, je vsem razumljivo. Debevec Boris.

Učiteljski pravnik

—§— »Napredovanje«. Z. A. iz Gg. — Dekreti za napredovanja so že dospeli, a jih je toliko, da je bilo tehnično nemogoče izvršiti predpise tako, da bi dobili vsi izplačane poviške s plačo za december. Oni, ki ne dobe v decembru poviškov, jih prejmejo gotovo s plačo za januar 1941.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev Prošnja. Članstvo Učiteljskega pevskega zbora, ki je prejelo zadnjo okrožnico, prosimo, da nam takoj pošlje prijave za pevski tečaj o božiču. — Tajnik.

Šolski radio

—r Torek, 26. novembra 1940., ob 14.15. Ko listje odpada. Kramljanje učitelja Miroslava Zora o vlogi drevesnih listov in o njihovem jesenskem odpadanju. Ta nad vse važen vsakoletni dogodek v življenju drevesa je skrbno pripravljen in tako čudovito organiziran, da se ne more bolje misliti. Vloga listov sploh je v življenju drevesa velevažna in priča, kako smotno in ekonomično je priroda urejena.

—r Petek, 29. novembra 1940., ob 11. uri: »Naš narodni praznik«. Razgovor dveh učencev bežigradske poskusne šole v Ljubljani. V tem pogovoru bo pojasnjena predzgodovina našega zedinjenaj in dogodki okoli tega velikega dneva.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 24. novembra, ob 17. uri predaval g. Josip Priol: Ali se škropljenje sadnega drevja iz-